

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet
Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande
Minister
Ingrid Zetterman

Föredragande
Jurist
Camilla Hägglund-Palmqvist

Justerat
Omedelbart

Nr 19

Fastställande av anvisningar för brand- och
räddningsväsendet

ÅLR 2025/1709

44 Rk1a/utdrag

Beslut

Landskapsregeringen tillsatte den 21.11.2023 en arbetsgrupp för att bereda anvisningar för brand- och räddningsväsendet (ÅLR 2023/9152). Under arbetets gång har arbetsgruppen konstaterat att följande beslut och anvisningar bör utfärdas.

Landskapsregeringen fastställer att nedannämnda anvisningar och föreskrifter ska tillämpas inom brand- och räddningsväsendet inom ramen för Ålands behörighet. Hänvisas i anvisningen eller föreskriften till bestämmelser i rikslagstiftningen vilken har sin motsvarighet i landskapslagstiftningen ska hänvisningen avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen. Anvisningarna antas jämte ändringar.

- Anvisning för planering av aktionsberedskapen inom räddningsväsendet, Inrikesministeriets publikation 20/2012
- Utarbetande av en extern räddningsplan, Inrikesministeriets publikationer 2021:10
- Arbete i områden med fallrisk inom räddningsväsendet, Inrikesministeriets publikationer 2022:27
- Anvisning för räddnings dykning och ytbärgning inom räddningsverksamheten, Inrikesministeriets publikationer 2024:4

Genom detta beslut upphävs Anvisning för rökdykning för landskapet Åland (ÅLR 2019/8786).

Nr 20

Meddelande gällande Riksdagens justitieombudsmans
beslut om ordningsövervakning på fartyg

ÅLR 2023/2358

45 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslöt lämna meddelande till Riksdagens justitieombudsman enligt
bilaga 1, Rk1a25E14.

Hänvisning
EOAK/816/2023

Riksdagens justitieombudsman

ombudsman@riksdagen.fiKontaktperson
Jurist Camilla Hägglund-Palmqvist

Ärende

Meddelande gällande Riksdagens justitieombudsmans beslut om ordningsövervakning på fartyg

Riksdagens justitieombudsman har den 18 september 2024 begärt att Ålands landskapsregering senast den 31 januari 2025 meddelar vilka åtgärder som vidtagits med anledning av justitieombudsmans beslut om ordningsövervakning på fartyg. Landskapsregeringen har begärt och erhållit förlängd tid för inlämnande av meddelande till den 10 mars 2025.

Bakgrund

På Riksdagens justitieombudsmans föreskrift förrättades den 7 november 2022 en inspektion av passagerarfärjan m/s Baltic Princess. Vid inspektionen framkom ett flertal problem gällande ordningsövervakning på färjor, varav många problem även berörde andra fartyg. Dessutom identifierades brister i både polisens verksamhet och gällande lagstiftningen. Vidare undersöktes ordningsvakternas verksamhet på fartyg. Detta omfattade bland annat godkännandet av förvaringslokaler, hanteringen av anmälningar om tagande i förvar, transport av frihetsberövade, tillsynen över ordningsvakterna samt även eventuella behov av lagändringar.

Ålands landskapsregering lämnade, på begäran av justitieombudsmannen, den 31.8.2023 sitt yttrande i ärendet. I utlåtandet konstaterar landskapsregeringen att landskapslag om tillämpning av lagen om privata säkerhetstjänster (ÅFS 2021:5) sätter PSTL i kraft på Åland. Enligt landskapslagen ska de uppgifter som ankommer på Polisstyrelsen i landskapet skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningsuppgifterna grundar sig

på lagtingets lagstiftningsbehörighet. Självstyrelselagens behörighetsfördelning är styrande över allmängiltiga principer då det gäller vem som skall utföra förvaltningsuppgifter. Enligt 18 § 6 p. självstyrelselagen har Åland behörighet bland annat gällande allmän ordning och säkerhet medan riket enligt 27 § 1 p. har lagstiftningsbehörighet gällande grundlag och således också de grundläggande fri- och rättigheterna.

Den som har lagstiftningsbehörigheten har också förvaltningsbehörigheten om inte annat följer av självstyrelselagen eller behörighet har överförs genom en så kallad överenskommelseförordning enligt 32 § i Självstyrelselagen. Förvaltningsuppgifter kan inte överföras genom att sätta en rikslag i kraft på Åland genom blankettlagstiftning. En sådan skild överföring av förvaltningsuppgifter har inte gjorts genom överenskommelseförordning. Inte heller i överenskommelseförordningen om polisförvaltningen i landskapet Åland överförs uppgifter gällande de grundläggande fri- och rättigheterna till landskapsregeringen.

Landskapsregeringen kan således inte utföra uppgifter eller utöva tillsyn gällande de behörighetsområden som har sin grund i rikslagstiftning. Ärenden gällande förvaringslokaler är av sådan karaktär att de inkräktar på de grundläggande, lagstadgade medborgerliga fri- och rättigheterna vilket tillhör rikets lagstiftningsbehörighet.

Justitieombudsmannens beslut

Av beslutet framgår att tillsynen av ordningen på fartyg har varit bristfällig. Särskilt allvarligt är att polisen inte granskat och godkänt fartygets förvaringslokaler innan de togs i bruk, trots att lagen uttryckligen kräver det.

Det understrykes att tolkningsutrymme i behörighetsfrågor inte får leda till att lagens ovillkorliga krav åsidosätts. Det handlar om att säkerställa rättigheterna för frihetsberövade personer, som ofta är i en utsatt position och behöver skydd för sin personliga säkerhet.

I beslutet konstateras att det finns problem med regleringen av ordningsvakternas verksamhet på fartygen. För att komma till rätta med problemen kan det krävas ändringar i lagstiftningen eller i inrikesministeriets förordning och anvisning.

Landskapsregeringens meddelande

Landskapsregeringen vidhåller sina synpunkter som framgår av yttrandet i ärendet.

Landskapsregeringen kan inte utföra eller tillsyna uppgifter som har sin grund i rikslagstiftningen. Självstyrelselagens behörighetsfördelning är tydlig med att lagstiftningsbehörighet gällande grundlag och således också de grundläggande fri- och rättigheterna tillhör riket. Rikets myndigheter har inte med anledning av justitieombudsmannens beslut framfört till landskapsregeringen att de anser att det föreligger en behörighetstvist. Landskapsregeringen har de facto inte alls kontaktats med anledning av beslutet. Landskapsregeringen utgår således från att rikets myndigheter har

vidtagit vederbörliga åtgärder när det gäller granskningen av förvaringslokaler ombord på fartygen.

Med stöd av det ovan anförda har landskapsregeringen har inte vidtagit några åtgärder gällande tillsyn.

Minister

Ingrid Zetterman

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist

-